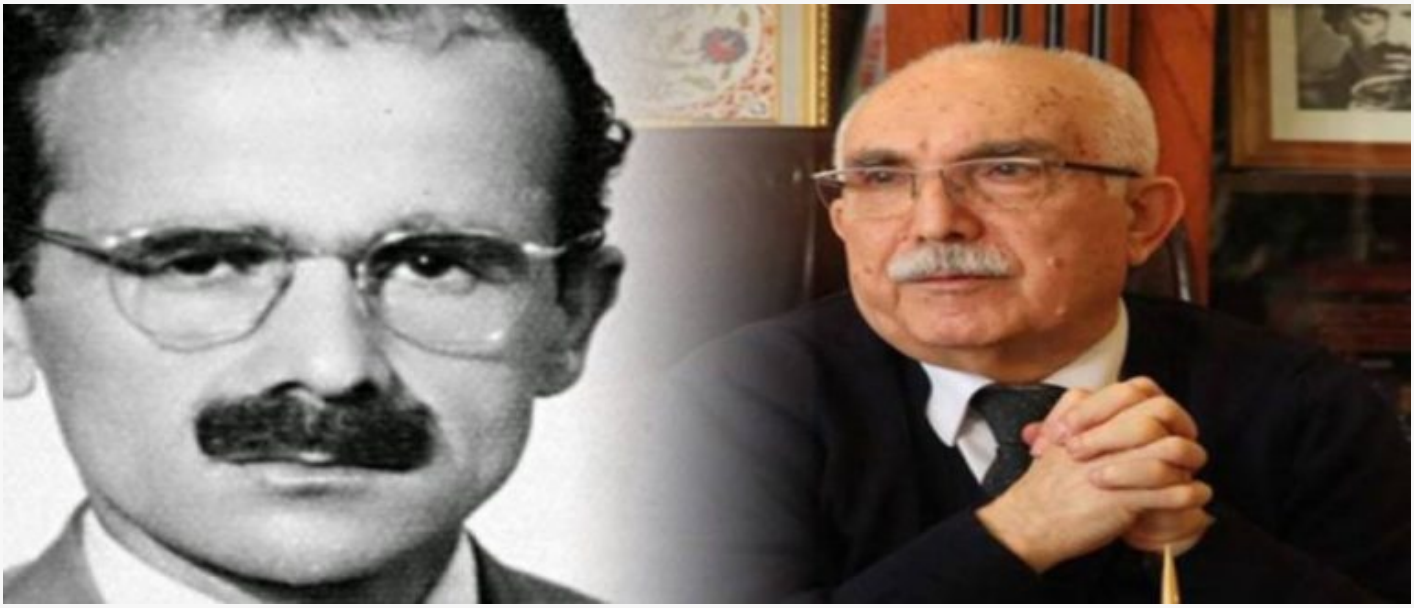
Bediüzzaman: Risale-i Nur kâfidir Gündüzalp: Risalelerde herşey var

Bediüzzaman Hazretleri Nur Talebelerine “Risale-i Nur kâfidir” diyor. Zübeyir Gündüzalp de “Risale-i Nur’da herşey var” diyerek aynı manayı ifade ediyor, ama insanın sathî nazarla baktığında göremediğini söylüyor. Gerçekten Risale-i Nur adeta ucu bucağı belli olmayan, derinliği de ölçülemeyen bir derya.

Çünkü Rabbimizin beyanıyla “yaş ve kuru herşey içinde bulunan,” “denizler mürekkep, ağaçlar kalem olsa yazmakla tükenmeyecek âyetler”i ihtiva eden ve “zaman ihtiyarladıkça mana, remiz, mesaj ve işaretleri vuzuha kavuştuğu için gençleşen” Kur’ân’ın en son ve kapsamlı tefsiri.

Mukaddes kitabımızda derc edilip de önceki asırlarda gizli kalmış pek çok hakikat, Rabbanî bir ilham ve istihdamla yazdırılan Risale-i Nur Külliyatında keşfedilip insanlığa takdim edilmiş.

En başta sonsuz ahiret âlemlerini de içine alan varoluşun derin sırlarına ilişkin iman hakikatleri.

Said Nursî’nin ifadesiyle, açılması zor muamma ve tılsımları akıl, mantık, hikmet prensipleri çerçevesinde çözüp açıklığa kavuşturan izahlar.

Kâinat ve insanı, Muhakemat’taki “ilmü’s-sema, ilmü’l-arz ve ilmü’l-beşer” tasnifi çerçevesinde birer “kitap” gibi okuyan ve okutan tahliller.

Varlıklara Yaratıcıyı soran bir kâinat yolcusunun seyahatini anlatan Âyetü’l-Kübra, meseleyi bu bütünlük içinde kucaklayan örneklerden biri.

Külliyatta buna benzer, birbirini tamamlayan birçok bahis var ve bunların hepsi, dikkat ve tefekkürle okuyanların imanını kuvvetlendiriyor.

Risale-i Nur’un bir diğer önemli özelliği, insanı ve toplumu ilgilendirip de ilmü’l-beşer başlığı altında toplanabilecek konuları iman-hayat-şeriat zincirindeki sıralamaya uygun şekilde yine iman eksenli olarak açıklayıp vuzuha kavuşturması.

“Tehzibü’r-ruh, riyazetü’l-kalb, terbiyetü’l-vicdan, tedbirü’l-cesed, tedvirü’l-menzil, siyasetü’l-medeniye, nizamatü’l-âlem, hukuk, muamelât, adab-ı içtimaiye, vesaire vesaire gibi ulûm ve fünunun ihtiva ettikleri esasatın fihristesi, şeriat-ı İslâmiyedir” (İşaratü’l-İ’caz, s. 274) cümlesindeki derin hakikatin açılımı, külliyattaki bu izahlarda.

Bu izahlar, her insanın kalp, ruh, nefis ve beden dairesinden başlayıp ailesiyle devam eden ve giderek genişleyen halkalar halinde hayatın diğer alanlarına uzanan bir perspektif sunuyor. Böyle bir kapsayıcı perspektif içinde, eserlerin hiç tahmin edilmedik yerlerinde, beşerî ilimlerdeki modern yaklaşımlarla teyid edilen çok önemli hayat prensipleriyle karşılaşabiliyoruz.

Meselâ Muhakemat’ın “Unsuru’l-Belâgat” bölümünde kelâm-mana/söz-anlam ilişkisinin tahlil edildiği Altıncı Mesele’de şöyle deniliyor:

“Vazifesi hizmetkârlık ve tabiatı çocukluk olanlar büyük rütbeye girmekle tekebbür eder (büyüklenip kibirlenir). Tekebbür etmekle tenasübü (ahengi) bozup muaşereti teşviş eder (toplumdaki uyumlu ilişkilerde karışıklığa yol açar.” (s. 138)

Risalelerde, burada iki cümleyle ifade edilen çok önemli “yönetim bilimi” prensibine benzer daha pek çok hayat ve hizmet düsturu mevcut.
Özellikle lâhikaları bu gözle okuduğumuzda, bunun başka birçok ilginç örneğini görebiliriz.
Ders notları
Risale-i Nur’daki Kur’ânî ve fıtrî prensiplerin, hayat ve hizmet tecrübeleriyle sayısız defa “test edilip onaylanmış” örneklerinden bazılarını sıralamak istiyoruz:
– Hangi konu ve alanda olursa olsun, yapılacak herşey, “fıtrat”a ve âdetullah kanunlarına uygun olmalı. Orijinal doku ile uyuşmayan müdahale, baskı ve zorlamalar geri teper; “Fıtrat, fıtrî ve lâyık olmayan şeyi reddeder, atar.” (Sözler, s. 579)
– Fıtrat yalan söylemez ve yalanı kaldırmaz. Gerçekte olmayan şeyi var, olanı yok gibi gösteren ya da olumlu veya olumsuz yönde abartıp çarpıtarak sunan demagojik şovlar, zarardan—ve bazan da felâketten—başka birşey getirmez.
– Eski Amerikan başkanlarından, zenci-beyaz ayrımcılığına karşı verdiği mücadele ile tarihe geçen Abraham Lincoln’ün “Bazı insanları her zaman, bütün insanları zaman zaman aldatabilirsiniz. Ama herkesi her zaman aldatamazsınız” sözü, doğruluğu sayısız örnek ve tecrübe ile ispatlanmış çok güçlü bir hakikati ifade ediyor.
– Hakkın hatırını, farklı gerekçelerle konjonktürel denge hesaplarına kurban eden tavırlar, hem haksızlığın devamına kuvvet vererek sahibine vebal yüklüyor, hem de itibar kaybettiriyor.
– “Çok silik söz”ün ortalıkta gezindiği; cerbeze ve demagojilerle doğruların yanlış, yanlışların doğru gösterilmeye çalışıldığı; çok vahim yanlışların, genel kabul görmüş doğruların arasına sokuşturularak yutturulmak istendiği; gösterişli ve cafcaflı sunumlarla doğruları gizleyerek yanıltılan zihinlerin eksen ve odak kaymalarıyla saptırılabildiği karmaşık bir ortamda, ehl-i tahkik olmanın gereği olan âzamî dikkat ve teyakkuzun çok daha önemli hale geldiğini unutmamalıyız.
– Mektubat’taki “Ehil olmayanlar bir işe girseler, elbette suiistimal ederler” (s. 753) cümlesi, her zaman dikkat ve riayet edilmesi şart olan bir yönetim prensibini ihtiva ediyor.
– Zübeyir Gündüzalp’in hikmetli ikazları da:
– “Müşterek bir işte çalışan şahıslar, dinî veya dünyevî müessese mensupları müdavele-i efkâr yaparlarken, herkes kendi fikrini mutlak isabetli bilmemeli, diğer arkadaşlarının fikirlerini de daima isabetsiz görmemeli, müessese arkadaşlarının reylerini hakir bulmamalıdır. Kendi fikirleri ile yapılan işlerin zarara gittiğini hatırlatan en yakın arkadaşlarına yüz çevirmemelidir.”
– “Nefsine itimad edip mesai arkadaşlarını yetersiz görenin sonu tehlikelidir. Kendi fikrini çok beğenip arkadaşını daima isabetsiz görmek kıyamet alâmetidir. Mesai arkadaşlarına hürmet ve sevgi beslemeyenler dâvâ ve idare adamı olamazlar. Sevgi, şefkat, müsamaha, hürmet; müdebbir ve muvaffakiyetlere namzet bir dâvâ adamının mümtaz hasletleridir. Cemaatin düzen ve ahengi, cemaat fertlerinin yekdiğerine şefkat, merhamet, sevgi ve hürmetkâr davranışıyla mümkündür.”
– “Gücenen ve küsen, gücendiren ve küstürenler olmayınız. Değmiyor bu dünya böyle işlere.”
– “Böyle bir zamanda, kudsî iman hizmetinde çalışanlara karşı durumumuz şu olmalı: Bir zerre hizmet bir dağ, bir dirhem hizmet bir batmandır. Bu nur hizmetinde—az dahi olsa—bulunanlar, çok hürmet, muhabbet ve şefkate lâyıktır.”
– “Dışarıdan tenkit kolaydır. Aynı işin içine girdikten sonra tenkidin zulümkârlığını anlamak o kimse için ne acı, felâketli, hasaretli ve ne derece manevî mes’uliyetlere düşüren bir durumdur.”
– “Müdavele-i efkârda (fikir alış verişinde) bir işi isabetsiz veya zararlı bulduğunu arkadaşına söylerken edep, terbiye, hürmet gibi yüksek ahlâkı çiğneyerek, tehevvürle (öfkeyle), şiddetle söylememeli, karşısındakinin izzetini kırmamalıdır.”
– “Arkadaşlarımızın fikirlerindeki isabetsizlik zararlara sebep olunca, bu zarara sebep olana, hürmetkârane, alçak gönüllülükle, kendi fikirlerimiz veya vazifelerimizdeki kusurları da sayarak söylemeliyiz. Velev kırkıncı defa da olsa…”
– “Ey ferasetli ve müdebbir ehl-i hizmet! Omuz omuza verip çalışmaya muhtaç olduğunu, tek başına veya ekalliyette kaldığın zaman muvaffakiyetsizliğe düşeceğini her zaman hatırla.”
– “Bir ve beraber olduğun hizmet ve dâvâ arkadaşlarının gönlünü kırma. Senin gönlünü kıran olursa da ‘Buna benim nefsim müstehaktır’ de. Ve gönlünü kıranın gönlünü hoşnut eyle.”
Gündüzalp’in Risalelerden, hayat ve hizmet tecrübelerinden süzerek madde madde kâğıda döktüğü hikmet dolu tavsiyeler bu minval üzere yolumuzu aydınlatıyor. Bizim de, hayatın karşımıza çıkardığı farklı farklı imtihanlarda bu ve benzeri prensipler ışığında yürümemiz icab ediyor.
Hani hep denir ya: Sırtımızda yumurta küfesi var. Onun için, bilhassa kritik ve hassas dönemlerde duygularımızla ve hele anlık, fevrî reaksiyonlarla değil, her halükârda aklıselimle hareket etmek, her adımımızı dikkatli atmak, ağzımızdan çıkacak her söze dikkat etmek zorundayız.

Üstadın Afyon hapsi mektuplarından birinde yer alan “Biliniz; en esaslı kuvvetimiz ve nokta-i istinadımız tesanüttür. Sakın sakın, bu musîbetin verdiği asabilik cihetiyle, birbirinizin kusuruna bakmayınız. Kısmet ve kadere itiraz hükmünde olan şekvalar ve ‘Böyle olmasaydı şöyle olmazdı’ diye birbirinizden gücenmeyiniz” (Şuâlar, s. 490) ifadeleri bu bağlamda son derece manidar.

Diğer birçok Afyon mektubu gibi.

Ne olursa olsun, tesanüdümüzü muhafaza etmemiz ve herşeyi haklı şûrâ zeminlerinde yapıcı katkılarla müzakere ederek sonuca bağlamamız, hem fert fert her birimizin, hem de mensubu olmakla iftihar ettiğimiz şahs-ı manevînin selâmeti nokta-i nazarından hayatî bir öneme sahip.